

วันดินโลก 5 ธันวาคม
ดินเพื่อมนุษยธรรม

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วันดินโลก 5 ธันวาคม ดินเพื่อมนุษยธรรม

“...กลีกรรรมและเกษตรกรรมเป็นเรื่องสำคัญมาก ท่านทั้งหลายจะต้องช่วยกันค้นคว้าหาความรู้และความชำนาญให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเสมอ และพยายามส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ที่ได้ศึกษามาแก่พี่น้องกลีกรรรมและเกษตรกร ให้ได้ทราบถึงวิธีปฏิบัติอันถูกต้องตามหลักวิชาอีกด้วย จึงจะเกิดประโยชน์แก่สังคมในด้านนี้ และเป็นผลดีแก่ประเทศชาติสืบไป...”

พระบรมราชาชาวก
พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ 19 กรกฎาคม 2505

World Soil Day

“ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงงานด้านการพัฒนาทรัพยากรดิน ด้วยพระวิริยะอุตสาหะ จนประสบผลสำเร็จ เป็นที่ประจักษ์ หนังสือเล่มนี้ จะเป็นแรงบันดาลใจให้ทุกคน ช่วยกันฟื้นฟูผืนดิน ให้อุดมสมบูรณ์ปราศจากมลพิษ สร้างความหลากหลายทางชีวภาพคืนสู่แผ่นดิน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตอาหาร และขจัดความอดอยากหิวโหย ให้แก่มนุษยชาติต่อไป ”

นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร นายกสมาคมดินโลก
และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

“ หนังสือวันดินโลก รวบรวมพระราชกรณียกิจและพระราชดำริการศึกษาวิจัยด้านดิน ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่า ทรงคิดและทรงแนะนำ การปฏิบัติแก่ข้าราชการ ในเชิงวิทยาศาสตร์ มีเหตุมีผล พิสูจน์ได้ จึงทำให้ได้ วิธีการจัดการดินที่สามารถใช้แก้ปัญหาให้เกษตรกรได้จริง ”

นายชัยวัฒน์ สิกิริบุศย์ อดีตรองอธิบดีและที่ปรึกษากรมพัฒนาที่ดิน

“ วันดินโลก เป็นวันสำคัญของนักวิชาการทางดิน การน้อมรำลึกถึง พระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร โดยบันทึกพระราชกรณียกิจด้านดิน ให้เป็นที่ประจักษ์ถึงพระวิสัยทัศน์ และพระมหากรุณาธิคุณในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรดิน ให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ได้ ”

นางสาวเบญจพร ชากรานนท์ อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

“ในฐานะที่เป็นผู้หนึ่ง ซึ่งผลักดันให้เกิดวันดินโลกขึ้น หนังสือเล่มนี้ จะบอกท่านว่า วันดินโลกเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ทำไมต้องมีวันดินโลก และทำไมต้องเป็นวันที่ 5 ธันวาคม อีกทั้งการสร้างจิตสำนึกเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้ดินได้ใช้ประโยชน์ชั่วลูกชั่วหลาน”

ศาสตราจารย์พิเศษสันทัด โรจนสุนทร
อดีตนายกสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย

“หนังสือเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบความเป็นมาของวันดินโลก ซึ่งกำหนดให้มีขึ้น โดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถในการทรงงานด้านการจัดการดินของประเทศไทย โดยเฉพาะการจัดการดินที่มีปัญหาทางการเกษตร ให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องและคุ้มค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลงานของพระองค์ท่าน เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ที่สมควรใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาที่ดินสืบต่อไป”

นายพิสุทธ์ วิจารณ์ ที่ปรึกษากรมพัฒนาที่ดิน

Soil is essential for human beings and every living creature on earth. Since soil is the source of the four requisites for our living, we utilize soil in numerous activities such as agriculture, animal farming and fishery. Soil also provides us with water resources, transportation routes and dwellings.

Due to our extensive usage of soil from past to present, soil has begun to deteriorate. Thus, we should realize the importance of soil improvement and conservation in order to maintain the quality of soil rather than wait for the new soil to form and replace the old one over time.

ทรัพยากรดิน มีความสำคัญต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทุกชนิดบนโลก เพราะเป็นแหล่งที่มาของปัจจัยสี่เพื่อการดำรงชีพ มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินมากมายหลายอย่าง เช่น เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำประมง ป่าไม้ และเป็นแหล่งน้ำ ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคมและที่อยู่อาศัยตั้งแต่อดีต

จนกระทั่งปัจจุบัน ดินเริ่มเกิดการเสื่อมโทรม เราจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการปรับปรุงบำรุงดินและอนุรักษ์ดินให้คงคุณภาพดีอยู่เสมอ เพื่อรักษาดินที่ดีไว้ให้คงอยู่ต่อไป ดีกว่าการรอให้ดินเกิดขึ้นใหม่ทดแทนดินเดิมตามกาลเวลา

| ความสำคัญของทรัพยากรดิน

ปัญหาทรัพยากรดิน และผลกระทบ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่เลี้ยงชีพโดยอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของดิน แผ่นดินจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ด้วยพระปรีชาญาณอันยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงตระหนักถึงความเสื่อมโทรมของดิน อันเกิดจากสาเหตุทางธรรมชาติ เช่น บางแห่งเป็นดินเปรี้ยว ดินดาน ดินเค็ม และบางแห่งก็ไม่มีดินเลย ซึ่งทรงเรียกดินเหล่านี้ว่า **“ดินแร้นแค้น”**

ดินปัญหา หมายถึง ดินที่มีสมบัติ

ไม่เหมาะสม (unsuited) หรือเหมาะสมน้อย (poorly suited) สำหรับการเพาะปลูกทางการเกษตร หากนำดินเหล่านี้มาใช้ปลูกพืชจะไม่ได้ผลผลิตหรือได้ผลผลิตต่ำ จำแนกตามสาเหตุของการเกิดได้ 2 ประเภท คือ ดินปัญหาที่เกิดตามสภาพธรรมชาติ และ ดินปัญหาที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. ดินปัญหาที่เกิดตามสภาพธรรมชาติ

ดินปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันเนื่องมาจากปัจจัยที่ให้กำเนิดดิน ได้แก่ ดินเปรี้ยวจัดหรือดินกรดกำมะถัน ดินอินทรีย์ ดินเค็ม ดินทราย และดินตื้น

1.1 ดินเปรี้ยวจัด หรือดินกรดกำมะถัน (Acid sulfate soils) คือ ดินที่มีสารประกอบจำพวกเหล็กหรืออะลูมิเนียมซัลเฟต และกรดกำมะถันมากจนเป็นอันตรายต่อพืช พบในบริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลที่เคยมีน้ำทะเลหรือน้ำกร่อยท่วมถึง

ดินเปรี้ยว

ในอดีต มีจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารจาโรไซด์ หรือพบชั้นดินเลนทะเลสีเทาปนเขียวที่มีสารประกอบกำมะถันสูงทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก มีค่า pH ต่ำกว่า 4.5 มีปัญหาความเป็นพิษของอะลูมิเนียม เหล็ก แมงกานีส ซัลไฟต์ ขาดแคลนธาตุอาหารไนโตรเจน และฟอสฟอรัส ควรมีการปรับปรุงดินด้วยวัสดุปุ๋น เช่น ปูนมาร์ล หินปูนฝุ่น ปูนโดโลไมต์

1.2 ดินอินทรีย์ (Organic soils) คือ ดินที่มีสารอินทรีย์ในรูปของอินทรีย์คาร์บอนอยู่ในเนื้อดินมากกว่าร้อยละ 20 โดยจะพบการสะสมของอินทรีย์วัตถุเป็นชั้นหนามากกว่า 40 เซนติเมตร มีซากพืชที่ผุพังและยังสลายตัวไม่หมดปะปนอยู่ ดินล่างเป็นตะกอนน้ำทะเลสีเทา พบในพื้นที่ลุ่มต่ำ มีน้ำขังหรือชื้นแฉะ ดินอินทรีย์จะยุบตัว ติดไฟง่าย แต่ดับยาก ควรปลูกไม้ที่ขึ้นได้ในพื้นที่พรุ เช่น มะฮัง สะเดียว ทองบั้ง อ้ายบ่าว ต้นหลุมพี เสม็ด ต้นสาคุ เป็นต้น

ดินอินทรีย์

1.3 ดินเค็ม (Saline soils) คือ ดินที่มีเกลือที่ละลายได้ในสารละลายดินปริมาณมาก โดยจะเห็นจากราบเกลือเป็นหย่อมๆ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง ดินเค็มมีค่าการนำไฟฟ้าของสารละลายที่สกัดจากดินที่อิ่มตัวด้วยน้ำมากกว่า 2 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร ที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส ดินเค็มแบ่งเป็น ดินเค็มบก ซึ่งพบใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง และดินเค็มชายทะเล ปัญหาของดินเค็มทำให้เกิดความไม่สมดุลของธาตุอาหาร มีความเป็นพิษของธาตุโซเดียมและคลอไรด์ ส่งผลให้พืชที่ปลูก มีลำต้นแคระแกร็น ให้ผลผลิตต่ำ ควรเลือกปลูกพืชทนเค็ม

ดินเค็ม

1.4 ดินทราย คือ ดินที่มีเนื้อดินบนเป็นดินทราย หรือดินทรายปนร่วน เกิดเป็นชั้นหนามากกว่า 100 เซนติเมตรจากผิวดิน รวมถึงพื้นที่ที่มีชั้นทรายหนา มากกว่า 50 เซนติเมตรจากผิวดิน ที่รองรับด้วยชั้นดาน ดินเหนียว ดินร่วน หรือพบชั้นดานอินทรีย์ภายในความลึก 100 เซนติเมตร เกิดจากการทับถมของตะกอนเนื้อหยาบ

หรือตะกอนทรายชายฝั่งทะเล ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีความสามารถในการอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารต่ำ บางแห่งมีชั้นดานอินทรีย์อยู่ข้างล่าง ทำให้การซึมของน้ำลงดินและการชอนไชของรากพืชยากขึ้น

ดินทราย

1.5 ดินตื้น คือ ดินที่พบชั้นลูกรัง ชั้นกรวด ชั้นเศษหิน หรือเศษปูนปะปนอยู่ในเนื้อดินเท่ากับหรือมากกว่า ร้อยละ 35 โดยปริมาตร หรือพบชั้นมาร์ล หรือชั้นหินพื้น

อยู่ตื้นกว่า 50 เซนติเมตรจากผิวดิน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการชอนไชของรากพืช ทำให้ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ดี และให้ผลผลิตต่ำ

ดินตื้น

ดินดาน

2. ดินปัญหาที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ดินที่เกิดจากการปฏิบัติ
หรือการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมของมนุษย์
ได้แก่ ดินดาน ดินปนเปื้อน
ดินเหมืองแร่ร้าง และดินในพื้นที่นาทุ่งร้าง

2.1 ดินดาน หรือชั้นดาน หมายถึง ชั้นดินที่อัดตัวแน่นทึบหรือชั้นที่มีสารเชื่อมอนุภาคของดินมาจับตัวกันแน่นทึบและแข็งเป็นแนวขนานกับหน้าดินที่ความลึกแตกต่างกันไป จนเป็นอุปสรรคต่อการงอกขึ้นของรากพืช การไหลซึมของน้ำและการถ่ายเทอากาศ ส่งผลต่อการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของพืชที่ปลูก ดินดาน เกิดจากการเกษตรกรรมที่ผิดวิธี มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลขนาดใหญ่ ในขณะที่ดินชั้นแข็งเกินไป และการไถพรวนที่ระดับความลึกเดียวกันบ่อยครั้งนานหลายๆ ปี

ดินปนเปื้อน

2.2 ดินปนเปื้อน หรือมลพิษของดิน (soil pollution) คือ ภาวะการปนเปื้อนของดินที่มีสารมลพิษ (soil pollutant) มากเกินขีดจำกัด จนมีอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ตลอดจนการเจริญเติบโตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งพืช และสัตว์

2.3 ดินเหมืองแร่ร้าง คือ ดินที่เกิดขึ้นภายหลังจากการทำเหมืองแร่ไปแล้ว ลักษณะดินส่วนใหญ่จะเป็นดินทราย เนื้อหยาบและไม่เกาะตัว มีสภาพพื้นที่เป็นเนิน ทำให้ดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำและดูดซับแร่ธาตุอาหารต่ำมาก ไม่มีแร่ธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุที่เป็นประโยชน์ต่อพืชเหลืออยู่ เนื่องจากถูกชะล้างไปหมดแล้วจากกระบวนการทำเหมือง ส่วนใหญ่พบอยู่ในภาคใต้

2.4 ดินในพื้นที่นาุ้งร้าง ผลกระทบจากการทำนาุ้งน้ำกร่อยเข้ามาเลี้ยงในพื้นที่น้ำจืด โดยผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งน้ำกร่อย ได้นำน้ำเค็มที่มีความเค็มเข้มข้นสูงประมาณ 100-200 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร จากนาเกลือ และเกลือเข้ามาผสมกับน้ำจืดเพื่อใช้ในการเลี้ยงและมีความเค็มในช่วง 5-8 ppt หรือประมาณ 8-13.5 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร จึงทำให้บ่อกุ้งกลายเป็นแหล่งเกลือที่จะแพร่กระจายสู่พื้นที่ข้างเคียงเกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อม และบางแห่งพื้นที่นาุ้งร้าง มีปัญหาทั้งดินเค็มและเปรี้ยวจัด ทำให้ดินนั้นไม่สามารถปลูกพืชได้

ดินเหมืองแร่ร้าง

ดินในพื้นที่ดินนาทุ้งร้าง

| ภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระปฐมบรมราชโองการ
พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ วันศุกร์ที่ 5 พฤษภาคม 2493

Throughout his 70 years on the throne, His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great had been performing royal duties with perseverance for Thai people's wellbeing. All of His Majesty's royal initiatives demonstrated his profound understanding and expertise in various branches of agriculture. His Majesty paid extra attention to the management of soil and water, the basic factors of production. His reputation and wisdom have been recognized and honored globally.

นับจากวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ... ตราบกระทั่ง
ถึงสิ้นรัชกาล เป็นเวลาเกือบ 70 ปี ที่ได้ทรงปฏิบัติ

พระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อความผาสุกร่มเย็นของ
อาณาประชาราษฎร ทรงเป็นคนไทยที่รู้จักแผ่นดินไทย
แทบจะทุกตารางนิ้ว

การที่ได้เสด็จพระราชดำเนิน

ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาคในประเทศ จึงทรงทราบถึงปัญหาต่างๆ ด้วยพระองค์เอง พยายามทำทุกวิถีทางที่จะคลี่คลายแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และทรงรู้ว่า กว่ากลไกของรัฐจะเข้ามาช่วยเหลือได้ ก็ต้องใช้เวลา แต่ปัญหาเรื่องการดำรงชีวิตของราษฎรนั้น “รอไม่ได้” และด้วยความต้องการที่จะแก้ไขปัญหานั้นให้เร็วที่สุด จึงทรงทดลองกิจกรรมต่างๆ ด้วยพระองค์เอง

ด้วยเหตุนี้...ในพระราชวัง

จึงไม่เหมือนวังที่ไหนในโลก เพราะทั่วทั้งบริเวณ ล้วนเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการทดลองและงานพัฒนาต่างๆ เช่น นาข้าวทดลอง การเลี้ยงปลา เลี้ยงโคนม โรงสีข้าว ทำน้ำผลไม้ แม้แต่โครงการบำบัดน้ำเสีย และเมื่อการทดลองได้รับผลสำเร็จ ก็จะนำไปเผยแพร่ให้แก่ราษฎร

จากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ในภาคเหนือ เมื่อ พ.ศ. 2499 ทรงพบว่า ปัญหาสำคัญ เกิดขึ้นจากการตัดไม้ทำลายป่าและทำไร่เลื่อนลอย เพื่อปลูกฝิ่นของราษฎรชาวเขา ซึ่งนอกจากจะเป็น การทำลายป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารแล้ว ยังกระทบต่อ ความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ จึงทรงตั้งโครงการ พระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา ที่เป็นจุดเริ่มต้นของ “โครงการหลวง” ภายใต้คำขวัญที่ว่า “เร็วๆ เข้า” “ลดขั้นตอน” และ “ช่วยเขาให้ช่วยตัวเอง”

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และสายพระเนตรที่ ยาวไกล ปัจจุบันพื้นที่เหล่านั้นได้แปรสภาพเป็นแหล่ง เกษตรกรรมชั้นดี มีดินดำ น้ำชุ่ม ถือเป็นโครงการเดียว ในโลก ที่สามารถทำให้ผู้ปลูกฝิ่นหันไปปลูกพืชทดแทน ชนิดอื่นได้สำเร็จ โดยเฉพาะ พืชเมืองหนาว ทั้งผัก ไม้ผล และไม้ดอก นานาชนิด สามารถส่งไปจำหน่ายได้ ในปริมาณมาก

พระราชกระแสนี้ ได้พระราชทานจากยอดเขาสูง ในภาคเหนือว่า.....

“...เมื่อไม่รู้ ก็ต้องวิจัย” (พระราชทานแก่
อาสาสมัครและเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวง เมื่อ
ปี 2512 ที่มา : วารสาร สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม 2552) นั้น ได้
ก้องกังวานไปยังที่ราบ...ชายทะเล...ตามพื้นที่ที่ดินมีปัญหา
ต่างๆ ทั่วประเทศ บังเกิดเป็น **“ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”** ที่ทรงเปรียบเทียบกับว่า
เป็น **“พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต”**...ที่เริ่มต้นด้วยการ

ให้ข้าราชการจากกรมกองต่างๆ มาร่วมกันศึกษาหาวิธี
แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ กระทั่งได้รับผลสำเร็จ
แล้วจึงนำไปแนะนำให้กับราษฎรปฏิบัติตาม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ทั้ง 6 แห่ง ต่างดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินชนิดต่างๆ
เช่น ดินแล้งจัด ดินถูกชะล้างทำลาย ดินเปรี้ยว ดินเค็ม
สามารถอนุรักษ์ดินและน้ำ พื้นฟูดินเสื่อมโทรม พื้นฟู
ป่าชายเลน เป็นหลักที่มั่นคงให้แก่เกษตรกรทั่วประเทศ

**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาสินช้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
www.khaohinsorn.com

**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
www.huaysaicenter.org

**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/site2/cf-kung_krabaen

**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

www.royal.rid.go.th/phuphan

**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

<http://1th.me/39bqn>

**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

www.pikunthong.com

ทรงทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการขยายพื้นที่เพาะปลูก แทนที่จะเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ ประมาณได้ว่า ถึงปัจจุบัน **พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ได้ถูกใช้ไปจนเกือบหมด** และแม้แต่พื้นที่เพาะปลูกเอง ก็เสื่อมโทรม ขาดการบำรุงรักษา ทรงตระหนักถึงการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

ทรงถือเป็นพระราชภาระที่ทรงเริ่มก่อน ...ก่อนที่ประชาชนในแผ่นดินจะรับรู้ และเข้าใจถึงภัย ที่จะเกิดขึ้น!!

ปรากฏเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายร้อย หลายพันโครงการทั่วประเทศ เช่น การแบ่งพื้นที่ เพาะปลูกอย่างเหมาะสม ป้องกันปัญหาการขยาย

ตัวของดินเค็ม การใช้หญ้าแฝก เพื่อคืนความชุ่มชื้นให้ดิน สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องทรัพยากรดิน และช่วยพลิกฟื้นแผ่นดินไทยนับล้านไร่ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง ด้วยพระปรีชาสามารถ และผลงานอันเป็นที่ประจักษ์แจ้ง เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2555 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สตีเฟน นอร์ตคลิฟฟ์ กรรมการบริหาร สหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ (IUSS: the

International Union of Soil Science) และคณะ จึงได้ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล **นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม (The Humanitarian Soil Science)** เป็นพระองค์แรกของโลก

ยิ่งกว่านั้น ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United

Nation) ได้มีมติรับรองให้ วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี เป็น **วันดินโลก (World Soil Day)** เพื่อถวายพระเกียรติ เนื่องจากทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพัฒนาคุณภาพดินมาอย่างยาวนาน และเป็นผลสำเร็จปรากฏแก่สายตาชาวโลก

“หญ้าแฝก” เป็น พืชที่มีรากลึก สามารถปลูกได้ในดินเสื่อมสภาพ ดินแข็ง เพราะรากของแฝกสามารถปล่อยน้ำ ทำให้ดินบริเวณนั้นชุ่มชื้น เมื่อรากต้องการออกซิเจน ด้วยคุณสมบัติพิเศษนี้ จึงนำมาสู่แนวทางการฟื้นฟูดิน ดังพระราชกระแส ความว่า

“เราจะสร้างของดีซ้อนบนของเลวนั้น ต้องสร้างผิวดินใหม่ขึ้นมา เมื่อหญ้าแฝกเจาะดินลงไปแล้ว จะนำดินที่มีอาหารลงไป เวลานั้นฝนชะมาจากภูเขา ชะใบไม้

มาติดหญ้าแฝก ดินจะเพิ่มขึ้นแล้วที่ดินเลวจะเป็นดินดี”

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทั้งยังได้พระราชทานพระราชกระแสต่อไปอีกว่า

“...หญ้าแฝกเป็นพืชที่ระบบรากลึก แฝกกระจายลงไปดินตรงๆ เป็นแผงเหมือนกำแพง ช่วยกรองตะกอนดิน และรักษาหน้าดินได้ดี จึงควรนำมาศึกษาและทดลองปลูก ในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากลักษณะของภูมิประเทศ คือ บนพื้นที่ภูเขา ให้ปลูกหญ้าแฝก ตามแนวขวางความลาดชัน และในร่องน้ำของภูเขา เพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และช่วยเก็บความชื้นของดินไว้ด้วย บนพื้นที่ราบ ให้ปลูกหญ้าแฝกรอบแปลงพืชไร่ ให้ปลูกตามร่องสลักกับพืชไร่ เพื่อที่รากของหญ้าแฝกจะอุ้มน้ำไว้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นในดิน...” (พระราชกระแส พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ระหว่างเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝก ณ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่ 20 กุมภาพันธ์ 2535 ที่มา : ประมวลพระราชดำริสำนักงาน กปร. <http://thvn.rdpb.go.th/idea.aspx>)

ด้วยวิธีที่เรียบง่ายเช่นนี้ “แฝก” พืชมหัศจรรย์ จึงได้เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ สร้างแนวพาะปลูกพืชในพื้นที่ภาคเหนือ จนกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้เลย

จากแนวพระราชกระแสดังกล่าว หล้าแฝกจึงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ดินและน้ำของประเทศ ได้มีการขยายการใช้แฝกให้แพร่หลายไปทั่วประเทศ อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพการใช้ที่ดิน เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับดินเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยพระปรีชาสามารถและผลงานอันเป็นที่ประจักษ์แจ้ง ทางสมาคมอนุรักษ์ดินและน้ำนานาชาติ (International Erosion Control Association) จึงได้ถวายรางวัลในฐานะเป็น **นักอนุรักษ์ดินและน้ำดีเด่นของโลก**

ทรงพลิกฟื้นปรุพี

“เราต้องคืนชีวิตให้ดิน เพราะดินมีชีวิต”

เป็นที่ทราบกันดีว่า หลักการของงาน หรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการนั้น ก็เพื่อทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม...ดีขึ้นกว่าสภาพที่เป็นอยู่ หรือกลับสู่สภาพเดิมด้วยวิธีต่างๆ เช่น ถ้าป่าถูกทำลายกลายเป็นภูเขาหญ้า ก็จะมีพระราชทานแนวพระราชดำริของพระองค์ท่านหลายๆ อย่างที่ทรงเห็นว่าเหมาะสมและ

เป็นประโยชน์ เริ่มตั้งแต่ คืน และเก็บความชุ่มชื้นไว้ให้แผ่นดิน แล้วจึงปลูกต้นไม้ที่โตเร็ว เมื่อแผ่นดินเริ่มมีไม้ปกคลุม...จึงทำการปรับปรุงบำรุงดินให้สามารถเพาะปลูกได้...เมื่อพืชผักเจริญงอกงาม ชีวิตผู้คน และสังคม ชุมชนก็สามารถกลับคืนมาได้

ผลของการพัฒนา อนุรักษ์ ปรับปรุง และฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม ที่เกิดขึ้นจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ส่งผลให้เกษตรกรนับล้านครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

| ท้าวธานีประจักษ์พระปรีชา

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยพระวิริยะอุตสาหะตลอด 70 ปี แห่งการครองราชย์ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาที่ทรงคิดค้นล้วนแสดงถึงพระปรีชาสามารถอันลึกซึ้งในศาสตร์แขนงต่างๆ ในด้านการเกษตร ทรงให้ความสำคัญกับการจัดการดินและน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการผลิต

พระเกียรติคุณและพระปรีชาได้รับการกล่าวขานและยกย่องในระดับสากล

รางวัลระดับโลกด้านการพัฒนา ด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

ที่ทรงได้รับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ประกอบด้วย

พ.ศ. 2530 สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ทูลเกล้าฯ ถวาย “เหรียญทองเฉลิมพระเกียรติคุณในการนำชนบทให้พัฒนา”

พ.ศ. 2534 ผู้อำนวยการใหญ่โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ทูลเกล้าฯ ถวาย “เหรียญทองประกาศพระเกียรติคุณด้านสิ่งแวดล้อม”

His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great was highly capable of researching information from different sources, integrating knowledge from various fields of science and creating theories to solve problems, improve and restore soil in an efficient manner. Due to His Majesty's outstanding abilities and successful works, the United Nations has declared December 5 of every year the "World Soil Day" to honor His Majesty King Bhumibol Adulyadej who had been carrying out projects to improve soil quality continuously until the effectual outcomes became apparent to the world.

Public and private agencies throughout Thailand have also been celebrating and honoring His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the World Soil Day by distributing and publicizing soil knowledge, as well as organizing activities and campaigns to promote soil-related projects throughout December from 2012 until now.

พ.ศ. 2536 คณะกรรมการสมาคมนิเวศวิทยาเชิงเคมีสากล (International Society of Chemical Ecology) ทูลเกล้าฯ ถวาย “**เหรียญรางวัลเทิดพระเกียรติในทรงสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ**”

พ.ศ. 2536 สมาคมควบคุมการชะล้างพังทลายของดินนานาชาติ (The International Erosion Control Association) ทูลเกล้าฯ ถวาย “**รางวัลประกาศ**

พระเกียรติคุณนานาชาติในการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม”

พ.ศ. 2536 ธนาคารโลก ทูลเกล้าฯ ถวาย “**รางวัลหญ้าแฝกชุมชนสำริด**”

พ.ศ. 2538 องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯ ถวาย “**เหรียญเอกริโคลาสติพระเกียรติคุณในด้านการพัฒนาการเกษตร**”

พ.ศ. 2539 สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (International Rice Research Institute) ทูลเกล้าฯ ถวาย "รางวัลข้าวนานาชาติ"

พ.ศ. 2542 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ทูลเกล้าฯ ถวาย "เหรียญ TeleFood"

พ.ศ. 2543 คณะกรรมการจัดงานบรัสเซลส์ ยูเรก้า แห่ง The Belgian Chamber of Inventors สมาคมส่งเสริมและคุ้มครองนักประดิษฐ์ของเบลเยียม ทูลเกล้าฯ ถวาย "รางวัลบรัสเซลส์ ยูเรก้า 2000" จากผลงาน "เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย"

พ.ศ. 2545 คณะกรรมการจัดงานบรัสเซลส์ ยูเรก้า แห่ง The Belgian Chamber of Inventors สมาคมส่งเสริมและคุ้มครองนักประดิษฐ์ของเบลเยียม ทูลเกล้าฯ ถวาย

- รางวัลผู้ให้แนวคิดใหม่เพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- เหรียญรางวัล Prix OMPI ด้านการคิดค้น ทฤษฎีใหม่ น้ำมันปาล์ม และฝนหลวง
- เหรียญทองด้านการประดิษฐ์คิดค้นโครงการ น้ำมันไบโอดีเซล สูตรสกัดจากน้ำมันปาล์ม
- เหรียญทองด้านการประดิษฐ์คิดค้นโครงการ ทฤษฎีใหม่
- เหรียญทองด้านการประดิษฐ์คิดค้นโครงการ ฝนหลวง

พ.ศ. 2549 สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯ ถวาย “รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์”

พ.ศ. 2550 รัฐบาลสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ร่วมกับองค์การอุดมศึกษาโลก ทูลเกล้าฯ ถวาย “รางวัล UAE ด้านการศึกษาวิจัยการทำฝนเทียม และพัฒนาตัดแปรสภาพอากาศ”

ที่มา: www.posttoday.com/world/520964

และ <https://mgronline.com/daily/detail/9590000103671>

กิจกรรมวันดินโลกในประเทศไทย

จัดขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2555 ระหว่างวันที่ 3-5 ธันวาคม 2555 ณ ศูนย์การค้าสยามพารากอน กรุงเทพมหานคร ภายใต้ชื่องาน “เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม และวันดินโลก 5 ธันวาคม”

กิจกรรมภายในงาน ประกอบด้วย นิทรรศการ พระราชกรณียกิจในภาพรวมเรื่องของการพัฒนา ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และการเกษตร, ดินตามแนว พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ, ทรัพยากร ดินของประเทศไทยและดินปัญหา, แนวพระราชดำริ การแก้ไขดินปัญหาแต่ละประเภท, เกษตรทฤษฎีใหม่, พระเกียรติยศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ในเรื่องของทรัพยากรดินและการพัฒนาที่ดิน และ การถวายรางวัล นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม,

พิธีจารึกพระนามาภิไธยลงในแผ่นดินเหนียว โดย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, กิจกรรมการบรรยายพิเศษ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ, การเสวนาและบรรยายจากเกษตรกร และหมอดินอาสาที่นำมานำแนวพระราชดำริมาใช้ในการ ประกอบอาชีพ, กิจกรรมการตอบปัญหาชิงรางวัล, การแสดงเฉลิมพระเกียรติ และกิจกรรมการจุดเทียนชัย ถวายพระพร เนื่องในวันเฉลิมพระชนพรรษา 5 ธันวาคม

กรมพัฒนาที่ดิน สมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย และภาควิชาปฐพีวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ร่วมกันจัดงานวันดินโลก ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 3-5 ธันวาคม 2556 ณ กรมพัฒนาที่ดิน ภายใต้ชื่องาน **“ด้วยพระบารมี ปฐพีพัฒนา 5 ธันวา วันดินโลก”** กิจกรรมที่สำคัญภายในงานประกอบด้วย การจัดนิทรรศการในหลวงกับการพัฒนาที่ดิน, แสดงแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการแก้ไขสภาพดินที่เป็นปัญหาทางการเกษตร, ดินเพื่อ

การดำรงชีวิต, แสดงความสำคัญของดินต่อการผลิตอาหารและพลังงาน, ดินต้องรู้, แสดงความสำคัญของดิน, ความรู้เรื่องดินสำหรับเยาวชนและความหลากหลายของดินในโลก, ดินมีชีวิต, แสดงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่ในดิน, ดินกับสิ่งแวดล้อม, ดินสำหรับคนเมือง, นิทรรศการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การประชุมและเสวนาทางวิชาการโดยผู้ทรงวุฒิ, กิจกรรมสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพ, การจำหน่ายสินค้า และพิธีจุดเทียนชัยถวายพระพร

หลังจากสหประชาชาติ มีมติรับรองการจัดตั้ง
วันดินโลก 5 ธันวาคม อย่างเป็นทางการ และประกาศ
ให้ปี 2558 เป็น "ปีดินสากล" กรมพัฒนาที่ดินได้จัดงาน
เฉลิมฉลองวันดินโลกและเริ่มปีดินสากลในปี 2015
(International Year of Soils in 2015) ภายใต้ชื่องาน
**“ตามรอยปฐพีไต้ธูลีพระบาท นักวิทยาศาสตร์
ทางดินเพื่อมนุษยธรรม”** ระหว่างวันที่ 3-5 ธันวาคม
2557 ณ กรมพัฒนาที่ดิน โดยมีนายอำพล เสนาณรงค์
องคมนตรี เป็นประธานพิธีเปิดงาน กิจกรรมประกอบด้วย
การจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์พลอดุลยเดชมหาราชา บรมนาถบพิตร,
นิทรรศการความสำคัญของดิน, นิทรรศการวิทยาศาสตร์
ทางดิน, นิทรรศการจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์, การอ่านสารจาก FAO เนื่องในโอกาส
การประกาศวันดินโลกอย่างเป็นทางการ, การแข่งขันเล่น
เกมออนไลน์ LDD’s IM-FARM, การประกวดร้องเพลง
เทิดพระเกียรติ, นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม,
กิจกรรมการประชุมและเสวนาทางวิชาการ, กิจกรรม
ทอล์คโชว์, กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์พลอดุลยเดชมหาราชา บรมนาถบพิตรใน
โอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 87 พรรษา ในหัวข้อเรื่อง
พระอัจฉริยภาพด้านดินและน้ำ ณ รอยัลพารากอนฮอลล์
ศูนย์การค้าสยามพารากอน

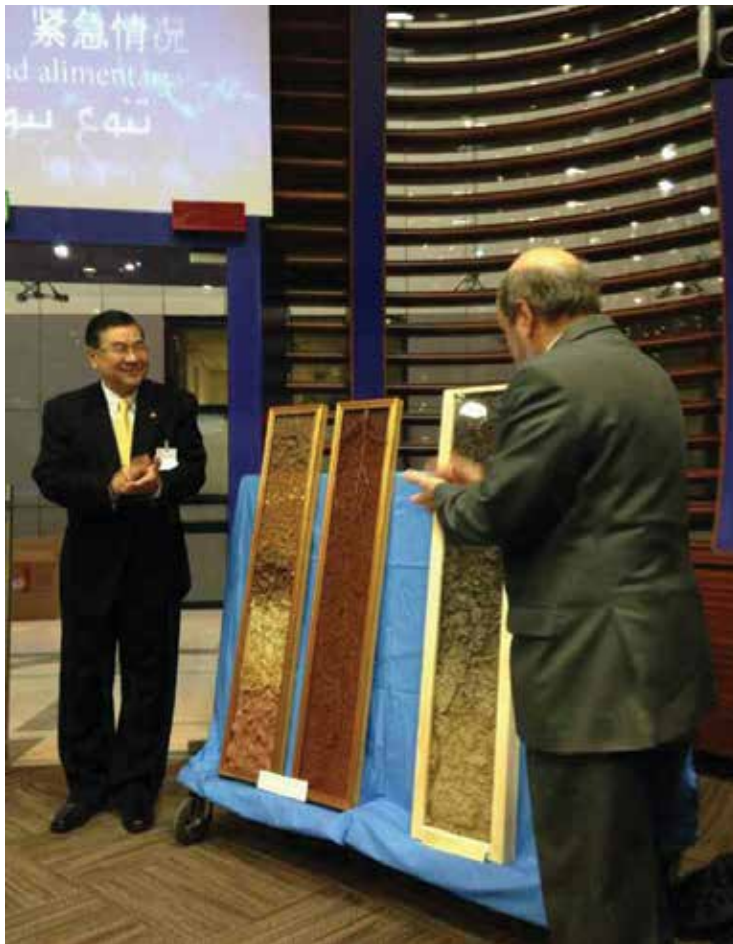

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เสด็จแทนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปในงานฉลองวันดินโลก และปีดินสากล ปี 2558 ณ สำนักงานใหญ่ สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2557

ตลอดปี 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ได้จัดงานวันดินโลกและกิจกรรม ส่งท้ายปีดินสากล ปี 2558 โดยจัดแสดงนิทรรศการ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายใต้ ชื่องาน **"ดินคือพื้นฐานอันมั่นคงแห่งชีวิต : Soils, a solid Ground for Life"** ระหว่างวันที่ 3 - 6 ธันวาคม 2558 ณ กรมพัฒนาที่ดิน

กิจกรรมภายในงาน ประกอบด้วยนิทรรศการ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, นิทรรศการลดต้นทุน, การเพิ่มผลผลิต, การบริหารจัดการเครือข่ายหมอดิน,

นิทรรศการจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กิจกรรมการประกวดร้องเพลงเทิดพระเกียรติ, การประกวดสุนทรพจน์ การประกวดภาพถ่าย, การประกวดภาพยนตร์สารคดีสั้น “พลังแห่งแผ่นดิน”, การประชุมเสวนาวิชาการ, กิจกรรม เดิน-วิ่ง บนแผ่นดินของพ่อ ณ สวนวชิรเบญจทัศ, การจุดเทียนชัยถวายพระพร และกิจกรรมนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า พัฒนาปฐพี ณ บริเวณลานด้านหน้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สภิสภัตรการประดิษฐ์
“กระบวนกรปรับปรุรงสภาพดินเปรี้ยว
เพื่อให้เหมาะแก่การเพาะปลูก (โครงการแกล้งดิน)”
ของพระบาทสมเด็งพระมหากูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

การจัดงานวันดินโลกปี 2559 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 3-5 ธันวาคม 2559 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ภายใต้ชื่องาน **“Soils and pulses, a symbiosis for life : ดินและถั่ว... เกื้อกูลชีวิต”** กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การจัดแสดงนิทรรศการพระราชดำริ และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ด้านการพัฒนาที่ดิน “พระมหากษัตริย์คุณด้านการพัฒนาที่ดิน จากยอดดอยสู่ชายทะเล”, ประวัติความเป็นมาวันดินโลก (World Soil Day), ดินปลูกถั่วตามพ่อสอน,

แสดงลักษณะของหน้าตัดดินและดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกถั่วชนิดต่างๆ, แบ่งพื้นที่ที่เหมาะสมบริเวณที่ตอน และที่ลุ่ม รวมทั้งการจัดการดิน, โซนนิ่งพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกถั่วเหลือง, ไชรหัสลับจุลินทรีย์ ดินและถั่ว, แสดงระบบนิเวศในดิน, จุลินทรีย์ปมรากถั่ว, การทำหน้าที่ของจุลินทรีย์ในการตรึงไนโตรเจนจากอากาศ, การบริการตรวจสอบและวิเคราะห์ดิน พร้อมให้คำแนะนำด้านการจัดการดิน, การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยสดเพื่อสร้างรายได้และปรับปรุงบำรุงดิน, การเที่ยวชมแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่, แปลงสาธิตการปลูกถั่วชนิดต่างๆ, การฝึกอบรมวิชาชีพอเสริมเพิ่มรายได้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ประกวดการทำอาหารจากถั่ว และกิจกรรม Active Run 2016 เดินวิ่งเทิดพระเกียรติในสวนของพ่อ

กรมพัฒนาที่ดิน ร่วมกับสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย ร่วมจัดงานวันดินโลก ระหว่างวันที่ 4-6 ธันวาคม 2560 ณ โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดราชบุรี ภายใต้ชื่องาน **“Caring for the Planet Starts from the Ground : รักโลก เริ่มจากรักดิน สู้ความยั่งยืน”** กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การจัดพิธีน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, การแสดงนิทรรศการ “ตามรอยพระราชปณิธาน ปราชญ์แห่งดิน”, นิทรรศการสหประชาชาติสดุดี, นิทรรศการฟื้นฟูปุ๋ยด้วยพระปรีชาพ้อ, นิทรรศการสานต่องานพ้อทำและนิทรรศการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู้ความยั่งยืน, นิทรรศการจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, การเสวนาวิชาการ, การประกวดวาดภาพและสุนทรพจน์ระดับเยาวชน, การแข่งขันตอบปัญหา, กิจกรรมสาธิตและฝึกปั้นภาชนะจากดิน, กิจกรรมนั่งรถพ่วงชมแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่, แปลงปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกตามพระราชดำริของในหลวง รัชกาลที่ 9, สวนไม้มงคล, หลุมดินปัญหา, พลัปลูกที่ประทับและต้นประดู่ทรงปลูก รวมถึงการออกร้านจำหน่ายสินค้า และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

ปี 2561 มีการจัดงานเฉลิมฉลองภายใต้ชื่องานว่า **“ร่วมคิด ร่วมทำแต่วันนี้ เพื่อปรุพีไร้มลพิษ (Be the Solution to Soil Pollution)”** ในระหว่างวันที่ 5-7 ธันวาคม 2561 ณ พิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการจัดกิจกรรมวันดินโลกของหน่วยงานภายใน/ภายนอก หน่วยงานภูมิภาค และจังหวัด เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ โดยมุ่งหวังเพื่อให้ประชากรโลกได้รับอาหารที่ปลอดภัย และไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ร่วมเฉลิมฉลองในงานวันดินโลก ตลอดเดือนธันวาคม 2561 มีหน่วยงานที่ร่วมจัดกิจกรรมวันดินโลก รวมทั้งสิ้น 16 กระทรวง 354 หน่วยงาน

เหรียญรางวัล
King Bhumibol
World Soil Day Award

WSD Awards

รางวัลวันดินโลก King Bhumibol World Soil Day Award

FAO และประเทศไทย ร่วมกันจัดตั้งรางวัล **King Bhumibol World Soil Day Award** เพื่อมอบให้แก่บุคคล ชุมชน องค์กร หรือประเทศผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ดีเด่นด้านการส่งเสริมกิจกรรม

วันดินโลก และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรดินและการจัดการดินเพื่อความมั่นคงด้านอาหารอย่างยั่งยืน โดยรางวัลประกอบด้วย เหรียญรางวัล King Bhumibol World Soil Day Award

ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดทำเหรียญรางวัลนี้ และเงินรางวัล 15,000 ดอลลาร์สหรัฐ และค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการดิน การเยี่ยมชมและศึกษาแนวทางตามพระราชดำริด้านการจัดการดิน และการร่วมพิธีมอบรางวัล ประเทศไทย ซึ่งกรรมการตัดสินกำหนดโดย FAO ประกอบด้วย ผู้แทนประเทศไทย ประธานกลุ่มสมาชิกความร่วมมือด้านดินจาก 8 ภูมิภาคทั่วโลก (แอฟริกา เอเชีย อเมริกาเหนือ อเมริกากลางและอเมริกาใต้ ยุโรป ยูเรเชีย แปซิฟิก ตะวันออกไกลและแอฟริกาเหนือ) ผู้แทนสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ และประธานคณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์ดิน ภายใต้ Global Soil Partnership

Center of Excellence for Soil Research in Asia (CESRA)

“ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการวิจัยดิน
แห่งภูมิภาคเอเชีย”

Center of Excellence for Soil Research
in Asia (CESRA) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม
พ.ศ. 2561 ณ ศูนย์วิจัยการอนุรักษ์ดินและน้ำ อำเภอ
ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์ CESRA มีวิสัยทัศน์ในการสนับสนุนประเทศสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายด้านการจัดการดินอย่างยั่งยืน (Sustainable Soil Management: SSM) โดยมีพันธกิจหลักในการช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกการพัฒนาและผลักดันแผนงาน โครงการด้านทรัพยากรดินในภูมิภาคเอเชีย นอกจากนี้ ศูนย์ CESRA ยังมีพันธกิจในการดำเนินงานต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของ ASP และ GSP ที่ต้องการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมถึงเป้าหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการดินอย่างยั่งยืน

กิจกรรมปลูกปอเทือง

มีการรณรงค์ “ปลูกปอเทืองเหลืองทั้งแผ่นดิน” ปอเทือง เป็นหนึ่งในต้นไม้ที่ร่วมสนองพระราชดำริ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ ในเรื่องของการปรับปรุงดิน เพื่อน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ และพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงให้คำแนะนำด้านการเกษตร ในการนำ “ปอเทือง” เป็นพืชที่มีคุณสมบัติในการบำรุงดิน และเป็นปุ๋ยพืชสดที่ดีมากในการปรับปรุงบำรุงดินให้กลับมาอุดมสมบูรณ์

สุนทรพจน์ต่างประเทศ

การประกวดสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ ในหัวข้อ “Be the Solution to Soil Pollution”

การประกวดสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ ระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันดินโลก และเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชน หรือคนรุ่นใหม่ได้พัฒนาและแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ ในการนำเสนอให้นานาชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรดิน มลพิษทางดิน รวมทั้งแนวทางการจัดการดินอย่างยั่งยืน

การประกวดวาดภาพ

ในหัวข้อ
“ร่วมคิดร่วมทำแต่วันนี้
เพื่อปฐพีไร้มลพิษ”

การประกวดวาดภาพ ในหัวข้อ “ร่วมคิดร่วมทำแต่วันนี้ เพื่อปฐพีไร้มลพิษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันดินโลก และเพื่อให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ถึงปัญหามลพิษทางดิน และถ่ายทอดเป็นภาพวาดเพื่อใช้เป็นสื่อกลางให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และเกิดการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหามลพิษทางดิน รวมทั้งแนวทางการจัดการดินอย่างยั่งยืน

กิจกรรมเฉลิมฉลองวันดินโลก ภาคพระพุทธศาสนา

กรมพัฒนาที่ดิน ได้จัดงานเฉลิมฉลองวันดินโลก ภาคพระพุทธศาสนา เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2561 ณ พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยมีเจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเฉลิมฉลองวันดินโลก ภาคพระพุทธศาสนา

ทรงพระเมตตาประทานพระโอวาท เพื่อปลุกฝังจิตสำนึกแห่งความกตัญญูรู้คุณแผ่นดินและพระแม่ธรณี ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงทุ่มพระสติปัญญาคิดค้นแนวทางการแก้ปัญหา

ทรัพยากรดินเพื่อความอยู่ดีกินดีของอาณาประชาราษฎร์
 เจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
 สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงประทาน
 พระสัมโมทนียกถาให้กับคณะบุคคลเข้าเฝ้ารับเสด็จ
 อันมีใจความสำคัญดังนี้

“...พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงถึงพร้อมด้วยพระปรีชาสามารถหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรดิน ทรงเป็นผู้บุกเบิกแผ้วถางหนทาง และสร้างสรรค์แนวคิดให้ชาวโลกรู้จักคุณค่าของดิน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรดินอย่างเหมาะสมแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจ

เกี่ยวกับดินที่พระราชทานไว้ ล้วนมีมูลเหตุมาจากน้ำพระราชหฤทัย อันเปี่ยมด้วยพระมหากรุณา ที่ทรงปรารถนาให้ราษฎรอยู่ดีมีสุขบนแผ่นดินนี้ หากไม่แล้วคงไม่ทรงพระราชอุทิศสาหะตราภรณ์พระวรกายเพื่อข้าแผ่นดินไทยทุกคน ดังที่เราทั้งหลายต่างซาบซึ้งกันดีอยู่แล้วโดยถ้วนหน้า...

... ท่านทั้งหลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ และเป็นผู้สนใจเรื่องดิน ทุกครั้งที่ท่านพิจารณาดินหรือแผ่นดิน ย่อมทราบดีว่า ดินคือบ่อเกิดของสรรพสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือพืชพรรณธัญญาหาร เป็นรากฐานของความมั่งคั่ง เป็นชุมพลังของการมีชีวิตอยู่ได้บนโลกนี้ ฉันทัด การมีจิตตั้งมั่นอยู่ด้วยความกตัญญูทเวทิตีไม่เนรคุณ ไม่ทรยศ ไม่ทอดทิ้งกิจธุระของผู้มีพระคุณ แต่คอยเอาใจใส่สืบสานความดีที่ท่านได้ทำไว้แล้ว อยู่เสมอ ย่อมทำให้คุณธรรมความดีอื่นๆ อันเปรียบเสมือนกิ่งก้านสาขาและดอกผล ตัวอย่างเช่น ความอดทน ความจริงใจ ความเพียร ความซื่อสัตย์

และความสามัคคี งอกงามขึ้น บนผืนดินที่ชื่อว่า กตัญญูทเวทิตีได้ ฉันทัด

ขอให้ทุกท่านจงยึดมั่นในความกตัญญูทเวทิตีต่อพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงเป็น ‘พลังของแผ่นดิน’ แล้วจงประสานน้ำใจกัน เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เพื่อความผาสุกร่มเย็นของประเทศไทย และของโลกนี้สืบไป”

นอกจากนี้ ก็มีการจัดทำพระธรรมเทศนา เรื่อง ดินและวันดินโลก สำหรับให้พระสงฆ์ทุกวัดทั่วประเทศ ได้ใช้เทศนาแก่พุทธศาสนิกชน ในช่วงงานเฉลิมฉลองวันดินโลก หรือในโอกาสอื่นๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้พุทธศาสนิกชน เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของดินต่อทุกชีวิตและทำนุบำรุงให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 29/2561 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561 ได้มีมติ มอบหมายให้ พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ดำเนินการเรื่องการจัดทำกัณฑ์เทศน์เรื่องดินและวันดินโลก และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อแจ้งวัดในปกครอง ดำเนินการแสดงพระธรรมเทศนาเรื่องดินและวันดินโลกต่อไป

การจัดประชุมนานาชาติ

การเสวนานานาชาติ เนื่องในวันดินโลกจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“Healthy Soil: key solution for SDGs”** ในวันที่ 5 ธันวาคม 2561 ณ ห้องประชุม ชั้น 3 อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 5 โดยมีผู้ร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้แทนจากประเทศที่มีความร่วมมือทางวิชาการกับกรมพัฒนาที่ดิน คณะทูตานุทูต ผู้แทนกลุ่มประเทศอาเซียน และผู้แทนกลุ่มสมัชชาความร่วมมือทรัพยากรดินแห่งเอเชีย (Asian Soil Partnership: ASP) นักวิชาการ เกษตรกร และผู้สนใจ รวม 200 คน โดยมี Mr. Ronald Vargas (Global Soil Partnership Secretary) และนายระพีภัทร์ จันทรศรีวงศ์ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการเสวนา (Moderator) จัดการเสวนาในรูปแบบ roundtable ดังนี้

รอบที่ 1 : การสัมมนานานาชาติหัวข้อ **“Sufficiency Economy Philosophy: Path to SDGs”** โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร) และ Prof. Wolfgang Drechsler, นักวิชาการด้าน Public Administration and Management และ Innovation Policy and political Philosophy

รอบที่ 2 : หัวข้อ **“Be the Solution to Soil Pollution: Success Case Studies on Sustainable Soil Management”** มีผู้แทนจากหน่วยงานด้านดินของต่างประเทศเข้าร่วมกว่า 20 ประเทศ จำนวน 76 คน โดยมีผู้แทนจาก 7 ประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน รัสเซีย ใต้หวัน ฟิlipปินส์ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และไทย นำเสนอความสำเร็จของการจัดการดินอย่างยั่งยืน

การจัดงานวันดินโลกในต่างประเทศ

สำหรับปี 2561 ประเทศไทยได้ร่วมจัดกิจกรรมวันดินโลก ณ ต่างประเทศ ดังนี้

1. สหรัฐอเมริกา กระทรวงการต่างประเทศ พร้อมด้วยคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ได้จัดงานเฉลิมฉลองวันดินโลก ปี 2561 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2561 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ มหานครนิวยอร์ก ภายใต้หัวข้อ “Be the Solution to Soil Pollution” มีผู้เข้าร่วมงาน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านดินจากหลายภาคส่วน ทั้งประเทศสมาชิก สหประชาชาติ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 80 คน โดยกรมพัฒนาที่ดินส่งข้าราชการ เข้าร่วมงานดังกล่าว จำนวน 2 คน พร้อมด้วยนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ชนะการประกวดสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมงานเพื่อแสดงสุนทรพจน์ภายใต้หัวข้อดังกล่าว รวมทั้งส่งนิทรรศการ เรื่อง Soil Pollution ไปจัดแสดง

2. สาธารณรัฐอิตาลี จัดงานเฉลิมฉลองวันดินโลก ปี 2561 ณ สำนักงานใหญ่ องค์กรอาหารและเกษตร แห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2561 มีกิจกรรม คือ การมอบรางวัล Glinka World Soil Prize สำหรับผู้มีผลงานด้านการจัดการดินอย่างยั่งยืน ให้แก่ Prof. Rattan Lal นักวิทยาศาสตร์ด้านดินของสหรัฐอเมริกา และประธานสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ

(IUSS) และฉายาวิถีทัศน์พิธีมอบรางวัลวันดินโลก King Bhumibol World Soil Day Award จากประเทศไทย และการกล่าวสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ โดยนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญจากประเทศไทย ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน ภายใต้หัวข้อ “Be the Solution to Soil Pollution”

3. สาธารณรัฐโปแลนด์ เป็นการเข้าร่วมจัดนิทรรศการวันดินโลก ภายใต้การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 24 วันที่ 3-14 ธันวาคม 2561 ณ เมืองคาโตวิตเซ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมบรรยาย ในวันที่ 5 ธันวาคม 2561 ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการดินอย่างยั่งยืนและความมั่นคงทางอาหาร (World Soil Day: Sustainable Soil Management and Food Security)” กำหนดหัวข้อวันดินโลก ปี 2562 คือ “Stop Soil Erosion, Save our Future”

ตัวแทนจากประเทศไทย กล่าวสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ ณ สำนักงานใหญ่ องค์การสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

ตัวแทนจากประเทศไทย กล่าวสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษ ณ สำนักงานใหญ่ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี

การพัฒนา 5 ลุ่มน้ำ

การพัฒนาระบบชลประทาน ตามศาสตร์พระราชานี้ 5 ลุ่มน้ำน่านร่อง เป็นโครงการตามนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นการน้อมนำแนวทางตามศาสตร์พระราชานี้พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาบูรณาการในรูปแบบประชารัฐ ให้บังเกิดเป็นรูปธรรม ด้วยแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ

การเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำ โดยการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่ ตามหลักคิดตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในสัดส่วนของพื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชสวน-พืชไร่ และพื้นที่อยู่อาศัย ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มั่นคง และยั่งยืน ดำเนินการในลุ่มน้ำน่านร่อง 5 ลุ่มน้ำ ประกอบด้วย ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำปราจีนบุรี (ห้วยโสมง)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมวันดินโลกอย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมในพื้นที่ 5 ลุ่มน้ำน่านร่อง และมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักประกอบด้วย ลุ่มน้ำปิง (กรมส่งเสริมสหกรณ์) ลุ่มน้ำยม (สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) ลุ่มน้ำน่าน (กรมพัฒนาที่ดิน) ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำปราจีนบุรี (ห้วยโสมง) โดยกรมชลประทาน และมีหน่วยงานต่างๆ ร่วมจัดงานกิจกรรมวันดินโลก มุ่งเน้นเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา พัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน และเพื่อเทิดพระเกียรติ

และน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในฐานะทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม จากสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติเป็นพระองค์แรกของโลก เพื่อเทิดพระเกียรติคุณให้เป็นที่ประจักษ์ในวิสัยทัศน์ และพระราชกรณียกิจ เกี่ยวกับการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน โดยน้อมนำศาสตร์พระราชาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ และพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมแต่ละพื้นที่

มีกิจกรรม การแสดงนิทรรศการ วันดินโลก, บรรยาย เสวนา ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรดินและน้ำ, ร่วมรักษาและต่อยอดตามแนวทางศาสตร์พระราชา เพื่อสร้างความสุขให้กับเกษตรกรคนไทยอย่างยั่งยืน, การพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ, เกษตรทฤษฎีใหม่กับการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน, นิทรรศการเครือข่ายโคกหนองนาโมเดล, นิทรรศการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และส่วนราชการในจังหวัด และมีนิทรรศการมีชีวิตที่แสดงผลความสำเร็จของการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้านการจัดการดินและน้ำมาต่อยอดเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทรัพยากรดินและน้ำ, กิจกรรมบรรยาย ให้ความรู้ การเสวนา ชมการสาธิตแปลงตัวอย่าง, รับแจกกล้าไม้, เลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์, ตลาดสีเขียว และผลิตภัณฑ์ OTOP

Be the Solution to Soil Pollution: ร่วมคิด ร่วมทำ แต่วันนี้ เพื่อปฐพีไร้มลพิษ

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food Agriculture Organization of the United Nations) ได้ตระหนักถึงวิกฤตที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรดิน จึงได้กำหนดหัวข้อการจัดกิจกรรมวันดินโลก ปี 2561 ว่า

“Be the Solution to Soil Pollution” ซึ่งให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหามลพิษทางดิน เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงปัญหามลพิษทางดิน ป้องกันลดมลพิษออกสู่ชุมชน และกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

Having realized the upcoming soil crisis, the Food Agriculture Organization of the United Nations set up the topic of “Be the Solution to Soil Pollution” for the World Soil Day activity in 2018. The aim was to focus on solving soil pollution problems, to raise awareness on soil pollution, to prevent and reduce pollution in communities, as well as to stimulate positive changes.

มลพิษทางดิน Soil pollutions :

“ภาวะการปนเปื้อนของดินด้วยสารมลพิษของดิน (soil pollutant) มากเกินขีดจำกัด จนมีอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ตลอดจนการเจริญเติบโตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์”

(ศ.ดร.ศุภมาส พนิชศักดิ์พัฒนา และคณะ, 2559)

การเกิดมลพิษทางดิน

มี 2 สาเหตุหลัก ได้แก่

1. เกิดขึ้นตามธรรมชาติ จากวัตถุต้นกำเนิดดิน เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินพรุ หรือดินอินทรีย์ ดินที่มีสารกำมะถันตรังสี และดินที่เจือปนด้วยโลหะหนัก เป็นต้น

2. เกิดจากการกระทำของมนุษย์

2.1 การปล่อยตะกอนน้ำโสโครก (sewage sludge) และของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการปนเปื้อนของโลหะหนักและสารพิษในดิน เช่น สารพีซีบี (PCB) จากอุตสาหกรรมการผลิตสีและพลาสติก เป็นต้น

2.2 การทำเหมืองแร่ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปริมาณของโลหะหนักที่มากผิดปกติ ทั้งในดิน น้ำ และอากาศ

2.3 ขยะชุมชนเมืองและการคมนาคม ทำให้เกิดการปนเปื้อนโลหะหนักในดิน เช่น การปนเปื้อนสารตะกั่ว (Pb) ในดินริมถนนจากไอเสียของรถยนต์ เป็นต้น

2.4 การใช้ดินเป็นแหล่งกักวัสดุเหลือใช้ โดยเฉพาะการทิ้งวัสดุเหลือใช้อันตราย ซึ่งยากต่อการย่อยสลาย จะเกิดการสะสมในดินจนทำให้เกิดภาวะมลพิษดิน

2.5 การรั่วไหลสารกับมันตรังสี จากการทดลองหรือโรงงานอุตสาหกรรม หรือจากเตาปฏิกรณ์ปรมาณู สารกัมมันตรังสีจะถูกดูดซึมไปอยู่ในใบและดอกของพืช แล้วผ่านทางห่วงโซ่อาหารมาจนกระทั่งถึงตัวมนุษย์

2.6 กิจกรรมการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์

เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร ซึ่งประกอบด้วย ธาตุไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) และโพแทสเซียม (K) เมื่อใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้ดินมีสภาพความเป็นกรดสูง และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (pesticides) ทำให้ดินเป็นแหล่งสะสมสารเคมีที่ตกค้างนาน

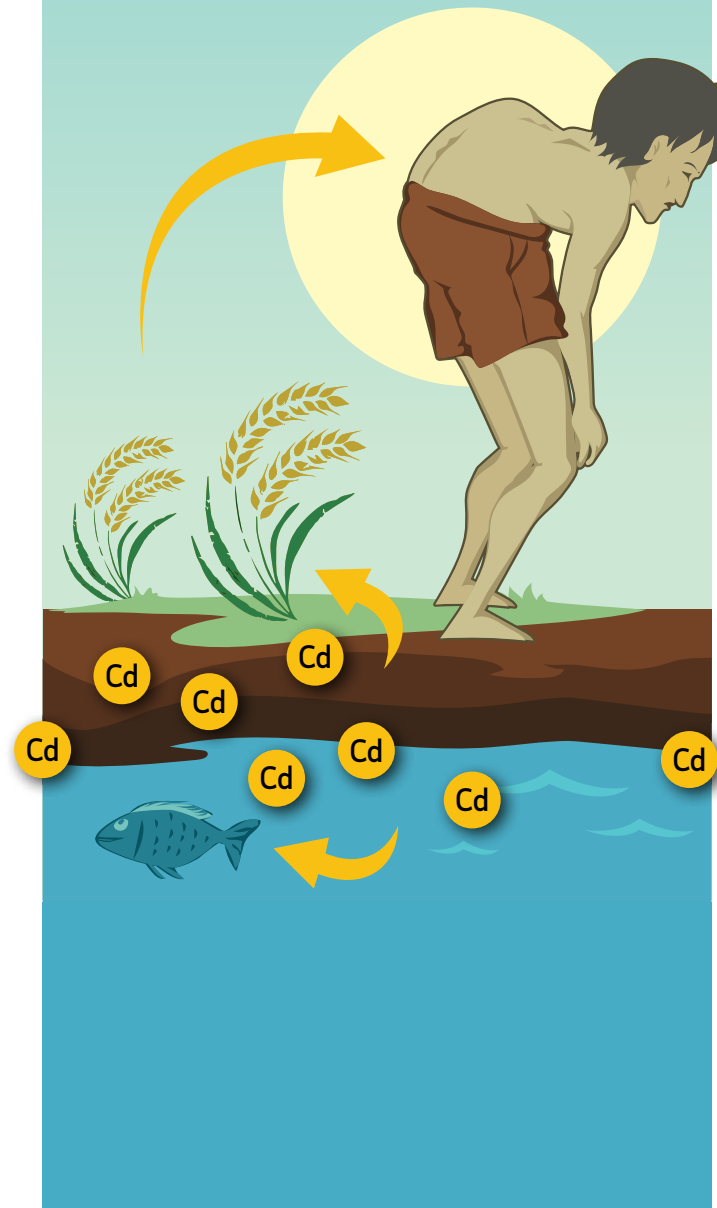

ผลกระทบทางดิน สังคม และสิ่งแวดล้อม

การใช้ดินที่เกิดการปนเปื้อนจากสารก่อมลพิษต่างๆ ย่อมส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายสารก่อมลพิษจากดินสู่ห่วงโซ่อาหาร ส่งผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบต่อมนุษย์ เช่น รับประทานผลผลิตที่ปลูกในดินที่ปนเปื้อน หรือน้ำที่เจือปนด้วยโลหะหนัก เช่น แร่ทองแดง (Cu) สารหนู (As) ตะกั่ว (Pb) แคดเมียม (Cd) และสังกะสี (Zn) เมื่อนำมารับประทานหรือดื่มเข้าไปทำให้เกิดโทษต่อร่างกาย เช่น โรคอิตะ-อิตะ (Itai-Itai disease) เกิดจากพิษเรื้อรังของแคดเมียม (Cd) มีอาการของโรคเกี่ยวกับไต ปวดกระดูกจนถึงกระดูกผิดรูป ถ้าเป็นมากอาจถึงขั้นเดินไม่ได้

โรคอิตะ-อิตะ ซึ่งเกิดจากพิษเรื้อรังของแคดเมียม

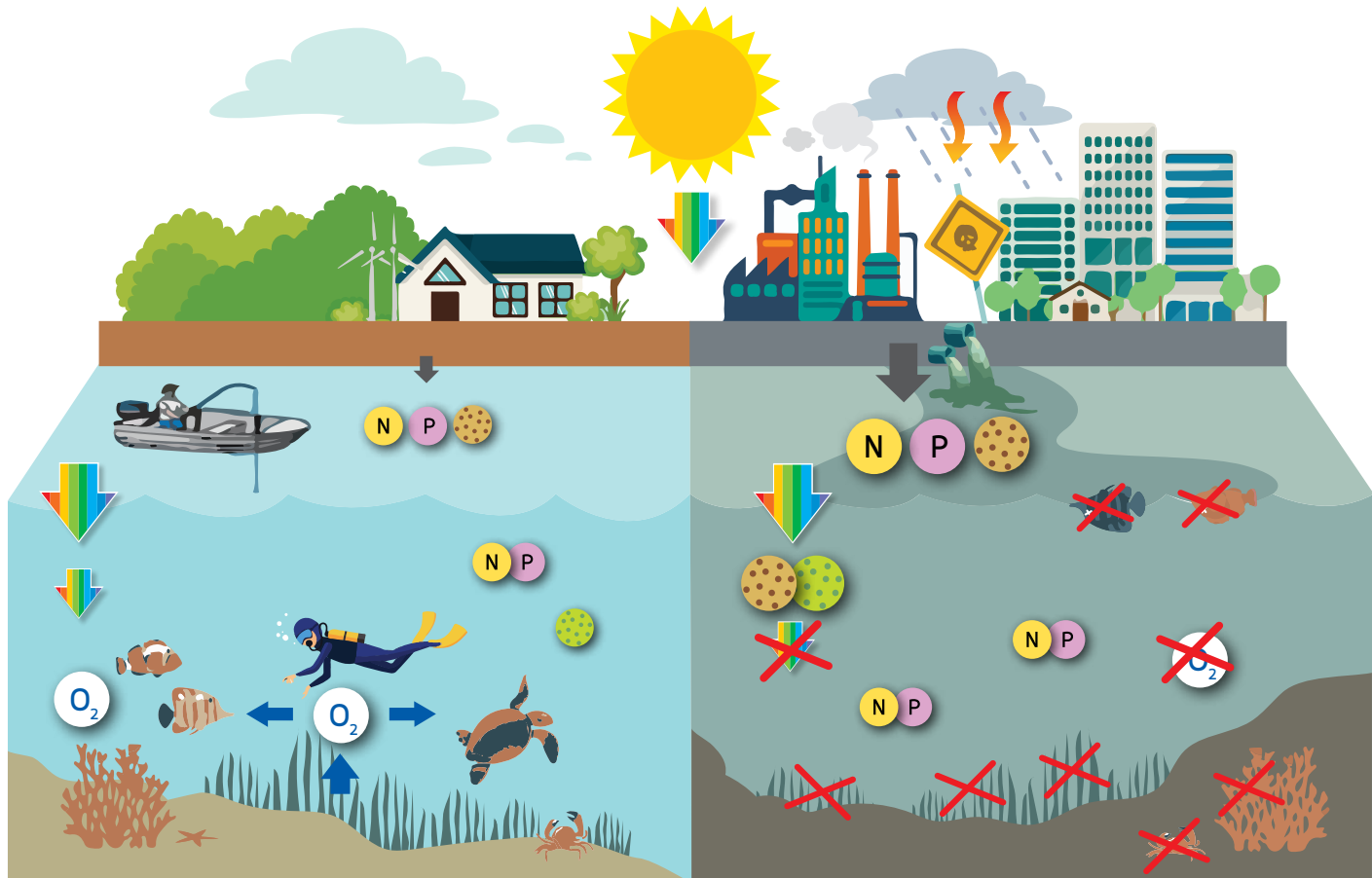

Healthy ecosystem

Eutrophic ecosystem

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในดิน ได้รับผลกระทบ เช่น การเกิดสภาวะยูโทรฟิเคชัน (Eutrophication) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประชาคมสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำ มีการเพิ่มจำนวนของสารอินทรีย์ในน้ำอย่างรวดเร็ว และเกิดการเน่าเปื่อยทำให้น้ำขาดออกซิเจน แหล่งน้ำมีสีและกลิ่น ตื้นเขินในที่สุด

ตัวอย่างเช่น พื้นที่ทะเลสาบสงขลา ในปี 2535 มีไนโตรเจนและฟอสฟอรัสสู่ทะเลสาบสงขลา กว่า 4,000 ตัน และ 600 ตัน ตามลำดับ ซึ่งมาจากแหล่งน้ำเสียจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม การใช้ที่ดินไม่ถูกวิธี และการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนและฟอสฟอรัสที่มากเกินไป เป็นตัวเร่งทำให้เกิดการตื้นเขินของทะเลสาบ

ศุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา, ชัยสิทธิ์ ทองจุ และ แสงดาว เขาแก้ว. 2559. มลพิษทางดิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Bricker, S., Longstaff, B., Dennison, W., Jones, A., Boicourt, K., Wicks, C. and Woerner, J. (2007). Effect of nutrient enrichment in the nation's estuaries: A decade of change. Coastal Ocean Program Decision Analysis Series No. 26, National Centers for Coastal Ocean Science, NOAA, Silver Spring, MD, pp. 328.

Next challenge; Stop Soil Erosion

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ เปรียบ **มลพิษทางดินเป็นภัยเงียบ (hidden reality)** ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมโดยที่เราไม่รู้ตัว การหามาตรการแก้ไขก็เป็นไปได้ยาก เพราะไม่มีข้อมูลของการปนเปื้อนที่ชัดเจนเพียงพอ

อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก ปัญหาดินเสื่อมโทรม และการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ กระตุ้นให้ต้องเร่งการผลิตภาคเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการ การใช้สารเคมีในภาคการเกษตรจึงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เมื่อฝนตก น้ำฝนก็จะชะเอาสารเคมีที่ตกค้างในดิน ไหลลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง เกิดการแพร่

กระจายอย่างยากที่จะควบคุม ส่งผลให้ปัญหามลพิษทางดินทวีความรุนแรงขึ้น ที่ผ่านมา ภาครัฐใช้ความพยายามอย่างหนักในการรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร แต่ก็ยังมีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ยังเชื่อมั่นในการทำเกษตรแบบเคมี

นานาชาติตระหนักถึงวิกฤตของสถานการณ์ดังกล่าว จึงเห็นพ้องร่วมกันว่า การจัดการปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ เนื่องจากเป็นสาเหตุสำคัญของดินเสื่อมโทรม และการนำพาสารพิษปนเปื้อนลงสู่ดินและแหล่งน้ำ จึงกำหนดให้วันดินโลก ปี 2562 ในหัวข้อ **“Stop Soil Erosion, Save our Future!”**

Next challenge: Stop Soil Erosion

Soil erosion is considered one of the ten major soil issues (2015 Status of the World's Soil Resources report) caused by three accelerators, i.e., water, wind and plowing. These three factors wash off the top layer of the soil packed with organic matters and nutrients, leaving behind the low-fertility layer which is not suitable for agriculture. At the same time, the pollution which has been accumulating in the top layer is washed off and enters water bodies, causing them to become contaminated.

The severity of soil erosion has an impact on food stability and safety. It also obstructs sustainable developments which aim to achieve the “Zero Hunger” goal.

Thus, countries worldwide have agreed on the 2019 World Soil Day topic of “Stop Soil Erosion, Save our Future!”

การชะล้างพังทลายของดิน นับเป็น 1 ใน 10 ประเด็นปัญหาที่สำคัญ (2015 Status of the World's Soil Resources report) ซึ่งเกิดจากตัวเร่ง 3 ตัวการ ประกอบด้วย น้ำ ลม และการไถพรวน ทำให้หน้าดินซึ่งเป็นส่วนที่อุดมด้วยอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหาร ถูกชะล้างทำให้หน้าดินเปิด หลงเหลือเฉพาะชั้นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เพราะปลูกไม่ได้ผล ในขณะที่เดียวกัน สารพิษที่สะสมอยู่ในชั้นหน้าดินก็ถูกชะล้างปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำ

ความรุนแรงของปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ส่งผลต่อความมั่นคงและปลอดภัยทางอาหาร และเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการขจัดความอดอยากหิวโหย (Zero Hunger)

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริไม่ให้ “เปลือยดิน” หมายถึงให้มีสิ่งปกคลุมดินเพื่อให้ดินชุ่มชื้น ให้อุณหภูมิหน้าดินไม่ให้ตะกอนไหลไปกับน้ำ ทรงชี้แนะให้ใช้หญ้าแฝกเป็น “กำแพงที่มีชีวิต”

ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนั้น การน้อมนำแนวพระราชดำริ ในการป้องกันหน้าดินไม่ให้ถูกทำลาย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการตั้งแต่ พื้นที่ต้นน้ำ และจะเป็นทางออกของปัญหาการปนเปื้อนของสารเคมีในดิน ลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง และปัญหาดินเสื่อมโทรม ที่นำไปสู่การสร้างความมั่นคงและ ปลอดภัยทางอาหาร และการบรรลุการจัดความอดอยากหิวโหยในที่สุด

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระอัจฉริยภาพในการนำที่ดินไร้ประโยชน์กลับมาใช้ได้อีกครั้งหนึ่ง แสดงถึงพระปรีชาสามารถที่ทรงค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ โดยใช้วิทยาการหลากหลายด้านมาบูรณาการ แล้วประมวลเป็นทฤษฎีในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และฟื้นฟูทรัพยากรดินได้อย่างมหัศจรรย์ ด้วยพระปรีชาสามารถและผลงานเป็นที่ประจักษ์แจ้ง ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nation) จึงได้มีมติรับรองให้ วันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันดินโลก (World Soil Day) เพื่อถวายพระเกียรติจากการทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในการพัฒนาคุณภาพดินมาอย่างยาวนาน และเป็นผลสำเร็จ ปรากฏแก่สายตาชาวโลก

Soil is essential for human beings and every living creature on earth. Since soil is the source of the four requisites for our living, we utilize soil in numerous activities such as agriculture, animal farming and fishery. Soil also provides us with water resources, transportation routes and dwellings.

Due to our extensive usage of soil from past to present, soil has begun to deteriorate. Thus, we should realize the importance of soil improvement and conservation in order to maintain the quality of soil rather than wait for the new soil to form and replace the old one over time.

Throughout his 70 years on the throne, His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great had been performing royal duties with perseverance for Thai people's wellbeing. All of His Majesty's royal initiatives demonstrated his profound understanding and expertise in various branches of agriculture. His Majesty paid extra attention to the management of soil and water, the basic factors of production. His reputation and wisdom have been recognized and honored globally.

His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great was highly capable of researching information from different sources, integrating knowledge from various fields of science and creating theories to solve problems, improve and restore soil in an efficient manner. Due to His Majesty's outstanding abilities and successful works, the United Nations has declared December 5 of every year the "World Soil Day" to honor His Majesty King Bhumibol Adulyadej who had been carrying out projects to improve soil quality continuously until the effectual outcomes became apparent to the world.

Public and private agencies throughout Thailand have also been celebrating and honoring His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the World Soil Day by distributing and publicizing soil knowledge, as well as organizing activities and campaigns to promote soil-related projects throughout December from 2012 until now.

Having realized the upcoming soil crisis, the Food Agriculture Organization of the United Nations set up the topic of **“Be the Solution to Soil Pollution”** for the World Soil Day activity in 2018. The aim was to focus on solving soil pollution problems, to raise awareness on soil pollution, to prevent and reduce pollution in communities, as well as to stimulate positive changes.

Next challenge: Stop Soil Erosion

Soil erosion is considered one of the ten major soil issues (2015 Status of the World’s Soil Resources report) caused by three accelerators, i.e., water, wind and plowing. These three factors wash off the top layer of the soil packed with organic matters and nutrients, leaving behind the low-fertility layer which is not suitable for agriculture. At the same time, the pollution which has been accumulating in the top layer is washed off and enters water bodies, causing them to become contaminated.

The severity of soil erosion has an impact on food stability and safety. It also obstructs sustainable developments which aim to achieve the “Zero Hunger” goal.

Thus, countries worldwide have agreed on the 2019 World Soil Day topic of **“Stop Soil Erosion, Save our Future!”**

คณะที่ปรึกษา

นางสาวเบญจพร ชากรานนท์
นางสาวภัทราภรณ์ ไสเจยยะ
นายสถาพร ใจอารีย์
นายทวีล มิ่งนุ้ย

อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
รองอธิบดีด้านบริหาร
รองอธิบดีด้านวิชาการ
รองอธิบดีด้านปฏิบัติการ

คณะผู้จัดทำ

นางอรนาฏ โอวาทตระกูล
นางปวีณา แสงเดือน
นางจันทร์เพ็ญ ลากจิตร
นางอรอุมา สรรพสิทธิ์โยธิน
นางนิสา มีแสง

นางกริยาภรณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
นางดวงดอม กำเนิดทรัพย์
นางสาวอริศรา พึ่งพา
นางสาววรรณิการ์ หอมยามเย็น
นางสาวรุจิรัตน์ รุจิรกุล
นายกฤษชกณ วัฒนานุกิจ
นางสาวชญาณิชก์ เปลียนดี
นายคนธ์พงษ์ คณาชัยวิรุจน์
นายภัทร ฤทธิพริ้ง
นางสาวรุ่งตะวัน โพธิ์สุข
นางสาวแสงระวี ชันพิจิตร
นางสาวอังควิภา นาคคง

ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่
ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ
ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและยุทธศาสตร์
รท. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการดินด้วยระบบพืช
ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานความร่วมมือกับต่างประเทศ
ผู้อำนวยการกลุ่มฐานข้อมูลสารสนเทศ
ผู้อำนวยการกลุ่มระบบเครือข่ายและคอมพิวเตอร์
นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
นักวิชาการเผยแพร่ชำนาญการ
นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

